

ЗОНА ВІДЧУЖЕННЯ - ТЕРИТОРІЯ ЗАКОНУ

Володимир ЯРОШЕНКО

Невеликий ошатний будиночок неподалік від центру Чорнобиля. На другому поверсі – затишний передпокій, кілька дверей з табличками. На одній з них напис: "Прип'ятський спеціальний прокурор, молодший радник юстиції Лукашевич Сергій Миколайович". Цей молодий чоловік, якому щойно виповнилося 33 роки, охоче розповів кореспонденту "Вісника Чорнобиля" про специфіку роботи прокуратури тут, у Зоні відчуження, та відверто відповів на всі запитання, що цікавлять наших читачів

За словами Сергія Миколайовича, назва "спеціальна прокуратура" визначає, що на цей підрозділ покладена низка спеціалізованих функцій, в тому числі й таких, які не властиві для інших прокуратур. Працівники спецпрокуратури, відповідно до Закону України "Про прокуратуру", наказів Генерального прокурора України та своїх посадових обов'язків, здійснюють прокурорський нагляд за додержанням вимог чинного законодавства, зокрема, за виконанням тих законів України, котрі стосуються безпосередньо Зони відчуження і є для неї визначальними. Головним таким законом, що визначає статус цієї незвичайної території, є Закон "Про правовий режим територій, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи" та Закон України "Про загальнодержавну програму подолання наслідків Чорнобильської катастрофи на 2006-2010 роки". Цими законами урегульовуються питання поділу територій на відповідні зони, встановлюються режими їх використання та охорони, визначаються умови проживання та праці персоналу Зони відчуження, регламентуються норми щодо здійснення господарської та науково-дослідної діяльності на цих територіях. Відтак дотримання вимог цих нормативних актів є пріоритетними в наглядовій діяльності спецпрокуратури.

Звичайно ж, робота спецпрокуратури не обмежується лише наглядовою діяльністю, доводиться займатися й розслідуванням кримінальних справ. Вони порушу-

ються найчастіше за результатами прокурорських перевірок додержання законодавства в різних галузях економіки, зокрема в бюджетній сфері.

За минулий рік реально відшкодовано до державного бюджету 973 тисячі гривень збитків, заподіяних державі внаслідок злочинної діяльності посадових осіб; до кримінальної відповідальності за вчинення службових злочинів були притягнуті керівники деяких державних підприємств, їхні заступники.

Кримінальні справи порушувалися за фактами службових зловживань, службових підроблень, розкрадання та розтрата майна шляхом зловживання службовим становищем, нецільового використання бюджетних коштів, службового недбалства, тобто про вчинення злочинів, передбачених ст.ст. 191, 210, 364, 365, 367 Кримінального Кодексу України.

У поточному році за результатами перевірок додержання бюджетного законодавства спецпрокуратурою порушено вже три актуальні кримінальні справи, за фактами службових зловживань та підроблень.

Минулого року за актами прокурорського реагування відшкодовано 2 млн. 154 тис. гривень, з них у сфері охорони праці 1 млн. 703 тис. грн.; до адміністративної відповідальності притягнуто 29 посадових осіб.

Сергій Лукашевич наголосив, що статистичні показники, скільки їх не перелічує, не можуть відтворити особливості відповідальної і водночас творчої роботи,

котру виконує нечисленний (лише шість осіб), але дружний і кваліфікований колектив очолюваної ним спецпрокуратури. Особливості та специфіка піднаглядної території змушує до роботи з максимальною самовіддачею та виконання покладених задач у більш стислі терміни. Враховуючи, що доводиться працювати за вахтовим методом (чотири робочі дні, три – вихідні), ці успіхи видаються особливо важливими. Але успіхи не в змозі зняти з керівника прокуратури тривогу з приводу росту злочинності та результатів боротьби з нею.

Аналіз стану виконання правоохоронними органами Зони відчуження ЧАЕС законів щодо протидії злочинності у 2008 році свідчить про зростання рівня загальнокримінальної злочинності у порівнянні із 2008 роком майже на 50 відсотків. Таке явище пояснюється збільшенням кількості кримінальних справ, порушених за ознаками вчинення злочинів, передбачених ст. 2671 КК України, тобто порушення норм радіаційної безпеки на спеціально визначеній території. Іншими словами, певні люди без спеціальних дозволів та перепусток намагаються вивезти з території Зони відчуження різні товарно-матеріальні цінності та предмети тощо. Головним чином це метал, тобто фрагменти металоконструкцій, риба, гриби. Також мають місце викрадення радіоактивних матеріалів зі спеціального охоронюваного об'єкта.

(Продовження на стор. 3)

За такими фактами порушуються кримінальні справи за ознаками вчинення злочину, передбаченого ст. 262 Кримінального Кодексу України. Стосовно побутових, хуліганських та інших подібних злочинів, то в Зоні вони не мають такого поширення, як, наприклад, у великих містах. Так, одиничні випадки. Тут проводиться належна профілактика, а головне – всі люди, як то кажуть, на виду. В результаті злочини проти особи складають дуже незначний відсоток. Скажімо, минулого року зафіксовано одне тілесне ушкодження середньої тяжкості, дві дрібні крадіжки – і все.

Певних клопотів правоохоронцям завдають різного роду браконьєри. Ось лише один приклад. Цьогоріч уже порушено кримінальну справу за фактом незаконного звірного добувного промислу за ознаками ст. 249 ч. 2 Кримінального Кодексу України. Троє громадян, незаконно перебуваючи на території 30-кілометрової зони, вполювали без належного дозволу поблизу відселеного села біля Чорнобиля дикого лося. Слідчо-оперативна група цей факт належним чином задокументувала, збрала всі необхідні докази, кримінальна справа має судову перспективу, оскільки вина підозрюваних у скоєнні злочину із застосуванням вогнепальної нарізної зброї підтверджується. Такі випадки, хоч і мають поодинокий характер, все ж вимагають оперативного реагування і уважного провадження. Браконьєрство на Прип'яті теж не дає спокою, там без кінця відбуваються протиправні дії, незаконно виловлюється риба, яку зловмисники намагаються вивезти із Зони. За матеріалами дослідчих перевірок працівниками міліції виявлено вісім таких випадків злісного браконьєрства, вчиненого групами осіб із застосуванням заборонених знарядь риболовлі. На жаль, державні ціни на незаконно виловлену рибу аж ніяк не ринкові, тому сума збитків кожного разу недостатня, щоб притягти браконьєрів до кримінальної відповідальності. Тому всі матеріали направлені до радя-

ційних інспекцій м. Києва та Київської області, й за цими матеріалами Головне Управління приймає спеціальні рішення. Але за проникнення до Зони відчуження без відповідних дозволів та перепусток усі затримані особи притягнуті до адміністративної відповідальності: Іванківський районний суд виніс відповідні рішення за кожним протоколом. За ст. 46 з позначкою "прим" Кодексу України про адміністративні правопорушення було притягнуто 565 осіб. Відсоток осіб, які незаконно приникають у Зону, поступово зменшується, але кількість спроб таких проникнень не зменшується, а навіть збільшується.

Є в Зоні така категорія людей, про яких не можна говорити без хвилювання. Це ті, хто зберегли вірність рідній землі, своїй малій батьківщині. Мова, як здогадалися вже уважні читачі, йде про так званих самопоселенців. За словами Сергія Миколайовича, статус цієї частини населення досі законодавчо не визначений, їхнє проживання в Зоні відчуження формально заборонено. Це породжує певні соціальні проблеми для самих громадян, але з точки зору законослухняності та дисципліни самопоселенці можуть бути взірцем. Слід зазначити, що вони не залишені напризволяще: влада забезпечує їх електроенергією, медичним обслуговуванням, необхідними продуктами харчування, телефонним зв'язком та транспортом для поїздок до церкви чи поліклініки. У Державному департаменті адміністрації Зони відчуження створений спеціальний сектор для роботи з самопоселенцями. Працівники цього підрозділу ведуть їх облік, постійно контактують з означеним прошарком населення Зони, вивчають їхні проблеми, надають необхідну допомогу в облаштуванні побуту, медичному забезпеченні тощо. Списки самопоселенців поділені на три категорії: одні зовсім не залишали Зону відчуження; інші повернулися 1986 року; третя категорія – ті, які доглядають за своїми родичами похилого віку чи хворими. Минулого року правоохоронні органи уточнили ці списки, провівши перепис населення. Ці люди перебувають на обліку, жоден із них не позбавлений людсь-

ЗОНА ВІДЧУЖЕННЯ - ТЕРИТОРІЯ ЗАКОНУ

ких умов існування; всі вони зареєстровані в селах, прилеглих до Зони (Страхолиці, Горностайполі та ін.), відтак можуть безперешкодно брати участь у виборах усіх рівнів та користуватися іншими громадянськими правами. Крім того, на прохання самопоселенців, для них організували спеціальний автобусний рейс за маршрутом "Чорнобиль – Київ".

Прокуратура плідно співпрацює з адміністрацією Зони відчуження, правоохоронними органами, громадськими організаціями, здійснюючи нагляд за дотриманням чинного законодавства при підготовці наказів, розпоряджень, інших офіційних документів. Систематично проводяться спільні організаційні заходи, оперативні наради тощо. Є порозуміння, є взаємодія; якихось суттєвих порушень не зафіксовано, а коли прокуратура визнає за необхідне зробити зауваження, це сприймається адекватним чином, недоліки виправляються без будь-яких зволікань. Разом з міліцією та СБУ прокуратура проводить профілактичну роботу з попередження злочинності, такі спільні заходи здійснюються оперативно по мірі їх необхідності. Слід зазначити, що Зона –

це все-таки режимна територія. Тут після 20-ї години заборонено рух приватного автотранспорту, в'їзд у межі Зони та виїзд із неї тощо.

Персонал, який нині працює тут за вахтовим методом, підбирається на конкурсній основі, при цьому враховуються освіта, досвід роботи, професійні та людські якості. Таким чином, персонал Зони відчуження – в основному люди інтелігентні, з вищою освітою, професіонали своєї справи. Вони свідомо ризикують, працюючи в умовах підвищеного іонізуючого випромінювання; можна сказати, що це особлива людська спільнота, яка стоїть навіть трохи вище певного середньостатистичного рівня громадян нашої країни.

Завершуючи бесіду з кореспондентом "Вісника Чорнобиля", прокурор висловив сподівання, що законодавство України буде неухильно виконуватися у всій нашій державі всіма громадянами, а Зона відчуження з часом стане справжньою Територією Закону. Принагідно вітаючи Сергія Миколайовича з днем народження, бажаємо йому доброго здоров'я, родинного щастя і здійснення всіх мрій, аж до найсмівливіших.